Finn Magnusen

Kvædi i Rúnum

Oplysn. om T. Badens mythol. Kilder

Oplysninger
om
Kilderne
til
Hr. Professor Torkel Badens
Sammenligning mellem den nordiske og den græsk-romerske Mythologie.

Af

Finn Magnusen,
Professor.

Kjøbenhavn, 1821.
Forlagt af den Gyldendalske Boghandling.
Trykt i H. F. Popps Bogtrykkerie.

Aut valde nos fallimur, aut arctoæ mythologiæ cum græcanica antiqviore aliqvanto curatius, qvam hactenus factum, instituta comparatio, qvemcunqve scholæ, qvod ajunt, idolis non occæcatum docebunt, ovum ovo simile, nec illius, qvam hujus pigmenta magis esse pingvia, aut filo crassiore deducta. Qvin etiam hyperbolicum et rude illud de rebus divinis et naturalibus fingendi genus, ultimam vetustatem coarguere et Asiaticam sapere originem haud temere forsitan statuerit, qvi paullo ultra solitos mythicæ doctrinæ terminos egressus, priscarum nationum mythologias, Græca et Romana antiqviores inspexerit — — — — (1787).

Luxdorph. Suhm. Thorlacius. A. Kall. Baden.

I et nylig udkommet Skrift under Titel: **den nordiske Mythologies Kilder** *), har Hr. Professor **Torkel Baden** erklæret, at han, i Meningernes Forskjellighed om de nordiske Mythers Oprindelse, troer, ved at tage dem som de ere, at vælge det bedste **Partie**, naar han henfører dem til de tvende Kilder **den hellige Skrift** og **de Gamles mythologiske Digtninger**, i Overeensstemmelse med denne hans nu og før fremsatte Sætning: "Samleren af de eddiske Fabler har saaledes plyndret den hellige Skrift og de Gamles mythologiske Digtninger, at Malerier af eddisk Indhold, i Grunden ikke er andet end christelige, romerske og græske Værker med et nordisk Anstrøg."

Med Henhold hertil har Hr. Prof. i nysnævnte Skrift fra Side 3 til 7 givet os en Sammenligning mellem Nordboernes og de Gamles Myther — men denne er, i sine fleste Poster, saa aldeles overensstemmende med den, som den lærde Svensker **Oluf Rudbeck** allerede havde anstillet i Aaret 1689 i den anden Deel af hans da paa Latin og Svensk udgivne *Atlantica* **), at det maa blive enhver sagkyndig og opmærksom Læser høist paafaldende. Det er saaledes interessant at bemærke: at **Rudbeck** foretog sin Sammenligning, for at bevise den Hovedsætning: at Grækernes Myther (endog efter deres egen Tilstaaelse) vare komne til dem og flere Folk fra Barbarerne eller Hyperboreerne, eller fra (vort) Norden ***). Hr. Prof. Baden foretager derimod sin Sammenligning i en aldeles modsat Hensigt. Her kan man sige at Yderlighederne berøre hinanden; da disse naturlige Antagonister her forliges ret broderligen i Mythernes Udvikling og Jævnførelse, saa at man (paa Sammenligningens Indretning og Sprogenes Forskjellighed nær) ofte gjenfinder i begge Skrifter de samme Ord og Udtryk, i hele Perioder, hvilket især bliver os mærkeligt ved de formentlige **Poster af den nordiske Mythologie**, som alene findes hos **Rudbeck** og hans **Efterstnakkere**, men som dog af Hr. Prof. Baden ere tagne for god Mynt, hvilket og synes at være Tilfældet med et Par Steder af Rudbecks Beretninger om Grækernes Sagn, for hvilke jeg ingen Hjemmel kan finde. Af de 40 eller 41 Poster i den danske Sammenligning, stemme ikke mindre end 32 eller 33 overeens med den Rudbeckske.

---

*) Om dens ægte Kilder findes vist nok tilforladeligere Efterretninger i **Nyerups**, **Müllers**, **Rasks** o. fl. Skrifter, som ommeldes i Fortalen til min danske Oversættelse af den ældre Edda 1ste Deel, hvor ogsaa flere hertil hørende Oplysninger meddeles.

**) Dette Skrift bestaaer af 3 eller 4 Dele i Folio, og er saa sieldent, at det sædvanligvis ikke plejer at udlaanes fra Universitets-Bibliotheket her i Staden, men maa kun benyttes paa dets Læsesal.

***) Hans egne Ord ere disse (l. c. pag. 27): Cum vero ut ante non semel inculcatum est neqve Dii, neqve Deorum nomina neqve de Diis Fabulæ ad Græcos tanqvam auctores et inventores primos pertineant, sed hæc omnia vel ipsorum Græcorum confessione a Barbaris sive Hyperboreis, hoc est a septentrione ad eos gentesve alias devenerint, jam utiqve ex scaldis & monimentis domesticis aliis bonam fabularum partem eruere & qvid eis in Historia fabulosa Græcorum respondeat, singillatim ostendere in animum induximus. Itaqve fabulatos invenimus (Scaldos & Græcos.)

Da Rudbeck ved de græske **Myther**, allevegne har anført sine Kilder, saa seer man deraf, hvorvidt hans Sammenligninger i den Henseende ere grundede. Nogle af de Kilder, som han har anført for visse nordiske — forsaavidt disse Myther findes i det Badenske Skrift — have enten aldrig været til (i det mindste ikke i Middelalderen, for saavidt vi nu vide), eller maa, siden Rudbecks Dage, være aldeles tabte og ere overhoved nu ubekjendte i den nordiske Literatur *).

Overhoved finder jeg ikke mindre end **syv Poster** af den nordiske Mythologie i Hr. Prof. Badens omhandlede Skrift (**den nordiske Mythologies Kilder**), hvortil jeg ingen ældre Kilder kan finde end Rudbecks Sammenligning fra 1689 **). De omhandle:

1) Den **Runestav** hvorpaa Gna skal have redet hele Verden omkring (VIII. efter mine Henviisnings-Tal — Rudbecks Art. 21).
2) De tre **Floder** hvor over Guderne daglig skulle sætte (XI. 26).
3) **Bifrost** som **Gudernes Sendebud** (XII. 29).
4) **Bors Rige**, delt mellem hans tre Sønner (XVIII. 43).
5) Odins **Dom affigende** Ravne (XXI. 52).
6) Freyas **treslags Klædninger** (XXVII. 70).
7) Den svenske Kong **Fiölners Viisdom** (XXXIX. 27).

Jævnfør endvidere XXIV. 58 og XX. 51.

Selv tvende af begge Forfattere anførte Sagn som tilhørende Grækerne eller de Gamle, synes ingensteds at forekomme paa de anførte Maader, nemlig:

A) Om **Solen** som **opløser Natten** og **Isen** (XX. 51.) og
B) Om **Boreas** som **Havets**, men **Juno** som de **sneedækte Bjerges** Beherskere (XIX. 48).

I det mindste bliver den danske Sammenligning her aldeles upassende, og overhoved synes dens Kilder her kun at findes i blot Misforstaaelse af Rudbecks Udtryk og sædvanlige Fordreininger, saavel af græske som nordiske Ord og Navne.

Saa upaalidelige ere da **Kilderne** til Hr. Prof. Badens omhandlede **mythologiske Sammenligning**, samt overhoved til hans Skrift om den nordiske Mythologies Kilder ***).

For end ydermere at gotgjøre dens sande Beskaffenhed, tager jeg mig herved den Frihed at meddele den hel og holden, samt sat ved Siden af Rudbecks paa Latin og Svensk affattede Sammenligning, forsaavidt disse tvende Forfattere omhandle de samme Emner ****).

---

*) Disse anføres saaledes af ham: **Frig Scald** (i hans Art 21), **Minois Scald** (26), **Niordi Scald** (19) hvor dog den nordiske Mythe anføres rigtig af Eddaerne; **Sol. Scald** (20), **Glis Scald** (24), **Frej Scald** (70).

) Dette er saa meget mere besynderligt, som Hr. Prof. ingensteds nævner **Rudbeck som sin Hjemmelsmand eller Forgjænger, end mindre henviser til de øvrige Poster af hans Sammenligning. Kun omtales (S. 27) vore **Rudbecker** (?!) i en forhaanende Tone.

***) Jeg har vigtige Aarsager til at formode, at det samme er Tilfældet med **Kilden** til den af samme Forfatter meddeelte Optegnelse eller Udskrift af **Thorvaldsens Dom over den nordiske Mythologie** (i nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1820. No. 104).

****) Romertallene ere satte af mig foran den hele Sammenligning, for at den kan oversees positiis. Rudbecks Artikler beholde de Nummere, hvormed de fleste deraf ere betegnede i Originalen, blandt de 75 af ham jævnførte Poster i Atlantica 2 Deel fra S. 27 til 33.

	T. Baden.	Rudbeck.	
		Fabulatos invenimus:	
I.	Mundilfare var Fader til to smukke Børn, Sol og Maane som Guderne satte i Himlen, for at de skulde omvandre Jordkredsen, og betegne Aaret med dets Tider. Man forandre Navnet, og Fablen fortælles om Hyperion.	1. *Scaldos*. De duobus Mundilfari liberis, Sole et Luna Eddam. 9. *Græcos*: de duobus Hyperionis liberis Sole et Luna Diod. Sic. l. 4. p. 88.	1. **Wäras.** Mundilfare hade tu Barn, Solen och Månan. **Grekernas:** Yfverions twenne Barn, woro Solen och Månan
II.	Solen gaaer hist ned i en Sø, ligesom her i en Flod,	2. *Sc.* De sole et luna præcipitantibus sese in lacum Glysium. Semund Scald. V. 3. *Gr.* De sole et luna sese præcipitantibus in Eridanum Diod. Sic. l. 4.	2. **W.** Solen och Månan störtade sig i Glisis Sjö. **Gr.** Solen och Månan störtade sig i Oredanan.
III.	og kaldes i Edda, som af de Gamle, Himlens Ild.	3. *Sc.* De sole igne Cæli, Diod. sic. l. 4. Semund Scald. 4. Edd. in notit solis. *Gr.* De sole sacerrimo coeli igne Diod. Sic. lib. 4.	3. **W.** Solen är eld å himin. **Gr.** Solen är himilens helgeste eld.
IV.	Odin paatog sig forskjellige Dyrs, Fiskes og Slangers Skikkelse, som Proteus.	12. *Sc.* De Odino sive Frodo, diversorum animantium, piscium aut serpentum formas inducente. Snorro p. 5. & 6. *Gr.* De Proteo in varias formas se mutante. Hygin, fab. 118.	12. **W.** Odin eller Frode kunde wända sig i allehanda Djurs Fiskars och Ormars Liknelse. **Gr.** Frode bytte sig i allehanda skapnad.

Anmærkninger.

I) I Hovedsagen er disse Mythers Lighed paafaldende, men de afvige meget fra hinanden i Biomstændighederne. Det er saare naturligt at Sol og **Maane** i Digtersproget siges at være Sødskende — see herefter XXXI. Mundilfares Natur har Thorkelin forklaret; see den ældre Eddas store Udgave I, 15. og min danske Overs. I, 89. 106. 263-64. Vort ældgamle Sagn er vel ligesaalidet taget fra græsk-romerske Skrifter i Middelalderen, som Ordet Sol (Sol) fra det latinske *Sol* eller *Måne* (Maane) fra Grækernes *Mene* (Μήνη).

II) De fleste ældste Folks Forestillinger lode vel Solen gaae ned i Storhavet, — men **Eddaerne** tale dog ikke derom eller om nogen vis Sø, hvori Sol og Maane gaa ned. Ei heller kjender jeg Rudbecks Glisis-Sjø, hvorfor han er bleven Beviset skyldig.

III) Det kaldes den da vel af alle Folk!

IV) Rudbeck citerer herfor Snorros Ynglinga-Saga (Cap. 6. 7.) I Eddaerne finde vi at Guden **Odin** forvandlede sig enkelte Gange til en Fugl eller en Slange, ligesom Jupiter, med hvem Sammenligningen havde været mere passende end med Proteus. Ellers paatog **Odin** sig meget tit (ligesaavel som de græske Guder) dødelige Menneskers Skikkelse. Om Oprindelsen til slige Meninger har jeg fremsat mine Tanker i den fordanskede ældre Edda I, 192.

	T. Baden.	Rudbeck.	
V.	Mimers Brønd kommer af den thyrseiske Apollos Kilde, som man steeg ned i, for at erfare det Tilkommende.	18. *Sc.* De Manni Tyrrasii sive Thyrspakeri fonte sapientiæ. Semund scald: et Edda Myt. 14.	18. Minnurs eller Thyrspakurs Brun som alt forstand gifwer.
		Gr. De Apollinis Tyrssei fonte, in qvem præsciendi causa descendi solitum fuerat Paus. Achaic. p. 440.	*Gr.* Den som stiger ned i Baldurs Thyrsus Källa så får han alt weta.
VI.	Fablen om Odins Mjød, de tolv Guders som og alle Poeters Drik, er grundet paa Sagnet om Apollos og de tolv Guders Dands omkring Digternes Kilde.	19. *Sc.* De Odini mulso, Deorum XII. ut et poëtarum omnium potu, Atins scal. & Edd. Myth 60.	19. *W.* Odins Sutunge-Miöd der aff de 12 Guderna och alle Skalder dricka.
		Gr. De Apollinis Deorumqve XII. saltationibus circa poetarum fontem Tzetz. Chil. 8. v. 260.	*Gr.* Baldur med de 12 Guder de danza kring Scaldernas Källa.
VII.	Den om Asernes lange Krig, hvorpaa følger en ny Himmel og en ny Jord, hidrører fra Sagnet om Gudernes mangeaarige Krig, som endes med Fred og en ny Tingenes Skikkelse.	20. *Sc.* De longissimo Deorum bello, cui novum cælum terraqve nova succedent. Edd. Myth. 48. 49. Volusp. v. 47. sqq.	20. *W.* Gudarne skola föra et langsampt Krig och derpå skal följa en ny Himmel och Jordh.
		Gr. De bello annorum VM. inter Deos gerendo, cui pax et nova rerum omnium facies finem imponens. Plut. de isid. p. m. 370.	*Gr.* Gudarna skola i 6000 År strida, sedan skal blifva Frid och ett nytt Regimente.

V) Pausanias omtaler to spaaende Kilder eller Brønde, helligede Apollo Thyrxeus (Θυρξεὺς). Den ene var kun for syge Folk — men i begge troede man at see tilkommende Begivenheder. Odin derimod siges at have drukket af Mimers Kilde for at erholde Viisdom. Hydromantien var ellers i de ældste Tider udbredt til alle Folk.

VI) At Odins Mjød især er skjænket de tolv Guder, finder jeg ikke ommeldt i Eddaerne; paa Tolvtallet lægge dog baade Baden og Rudbeck her megen Vægt. Da Mexicanerne dyrkede især 12 store Guder og de oprindelige Nord-Amerikanere endnu dyrke 12 slige, saa have de vel og faaet dem fra Græker eller Romere?

VII) Den af Rudbeck anførte Mythe tilhører egentlig de gamle Persers Mager. Plutarch har taget den fra Theopompus, som overhoved har givet Grækerne fortræffelige Underretninger om de saakaldte barbariske Folks Gudelære og Troesbegreber. Hans Beretning stemmer her synderligen overeens med de (ei før end i det 18de Aarh.) af Europæerne opdagede Zendskrifter.

	T. Baden.	Rudbeck.	
VIII	Den om Gna, Frigges Bud, som rider hele Verden omkring paa en Runestav, fra Sagnet om Scythen Abaris, som gjorde det samme paa en gylden Piil.	21. *Sc.* De Kne Friggæ filia scipione Runico totum terrarum orbem obseqvitante. Frig Scald. & Edd. Myth. 30. *Gr.* De Habari Scytha sagitta virga magica terram totam circumvecto Herod. Melpom. c. 6. Nonn. I. v. 132.	21. W. Friggas Fröken Kná red kring hela Werlden med en Runstaf. Gr. Den norske Habar flöj genom Werlden med en Staaff.
IX.	Den om Thors Bukke, som bleve slagtede og kogte og Dagen efter levede op igjen, fra Sagnet om den af Titanerne sønderrevne og kogte, men ved Moderens Hjelp igjen til Live bragte Bacchus.	23. *Sc.* De Thori capris *(Baggar)* mactatis elixisqve, inseqventis autem diei mane vitæ restitutis. Edd. Myth. 38. *Gr.* De Baccho a Titanibus discerpto elixoqve, sed ope matris in vitam reducto. Lil. Gyr. S. 8. p. m. 235.	23. W. Thors Bockar blefvo slaktade och kokade, och om morgonen gjorde han åter Lifff i dem. Gr. Bocken bleff af **Tiodana** sønderrifven och kokader, men bleff aff Modren ihoopsatt och fick åter Lijff.
X.	Thors tre Klenodier, ere de samme, som Jupiters tre Manubiæ.	24. De tribus Thori Griphis sive Clenodiis Edd. Myth. 29. *Gr.* De tribus Jovis *manubiis* ex Festo Notæ in Lycoph p. 193.	W. Thor eger 3 Kostgripe eller förnáme egodelar. Gr. Jofurs Handgreep eller båsta Clenodier åre 3.

VIII) Rudbeck har tit forvandsket de eddiske Navne, men Prof. Baden anfører dem efter vor Skrivemaade; — saaledes sætter han ogsaa her Gna for Knå, men Runestaven, hvorpaa hun skal have redet, omtales ikke af Eddaerne, men kun af begge Sammenlignere. Derimod rider Gna paa en Hest, som farer i Luften og over Havet. Dette kunde Hr. Prof. have lagt Mærke til i Nyerups danske Oversættelse af den yngre Edda. Efter Herodot IV. 36. var Abaris en Hyperboræer, men dette Folk ansees af ham som fabelagtigt eller forskjelligt fra Skytherne (IV. 32. 33.)

IX) Meget naturligere var Sammenligningen her bleven, naar man havde valgt Vædderen, som Medea kogte, men lod den igjen springe levende og forynget op af Kjedelen. (S. Diod. sic. IV. 52). Adskillige hedenske Folk af Finsk Oprindelse troe ellers at Guderne igjen kunne oplive de slagtede Offerdyr, naar Benene kun ikke brækkes.

X) Thors tre nyttigste Ejendele vare: 1) Hans Tordenhammer Miolner, 2) hans Styrkebelte og 3) hans Staalhandsker. Jupiters Manubiæ bestode derimod af tre Arter Lynild eller Tordenflammer, efter Festus i hans Forklaring over dette Ord i hans IIden Bog. Thor i Eddaerne ligner ei heller Jupiter, undtagen for saavidt de begge ere Tordenguder og krige saaledes mod Titaner og Jætter (der svare til de onde, mod Guderne oprørske Dæmoner, som forekomme i alle Verdens Mythologier).

	T. Baden.	Rudbeck.	
XI.	Guderne sætte daglig over tre Floder, naar de ride til Tinge, ligesom Talos eller Taurus daglig tre Gange gjennemvandrer Øen Creta.	26. *Sc.* De Thoro sive Manno singulis diebus tria flumina trajiciente juris dicundi gratia Edd. Myth. 14 Minois scald. *Gr.* De Minoe diebus singulis Cretam insulam perambulante Phot. Bibl. 459.	26. W. Thor eller Minnur wadar til tingz öfver 3 åhr hwar dag. Gr. Minur domaren går om Cretas öö 3 gånger hwar dag.
XII.	Bifrost, Gudernes Broe og Sendebud, er eet med Iris, Gudernes Mellembud.	29. *Sc.* De Bifrosta Iride Deorum ponte ac nuncio Edd. Myth. II. *Gr.* De Iride Deorum internuncio Homer Il. Natal. Com. l. 4. p. 597.	29. W. Bifrosta Regnbogen, Gudarnas Bro och senningebod. Gr. Regnbogen, Gudarnas senningebod.
XIII.	Fablen om Odins Fegtere, som daglig myrde hverandre, men om Natten leve op igjen, er grundet paa Sagnet om Æthalides's Mercurs Søns, daglige Død og Helbredelse.	30. *Sc.* De mutuis & qvotidianis cædibus pugilum Adini, qvi tamen noctibus singulis revixisse credebantur Edd. Myth. 35. *Gr.* De Æthalidis Mercurii filii qvotidiana morte ut et convalescentia Tzetz. Chil. 2. v. 738.	30. W. Odens Kempar slå hwar dag hwar annan ihjel och åter stiga de up. Gr. Athalid Mercurs Sön, döör hwar dag och åter stiger up.

XI) Denne Sammenligning (der ellers er meget søgt og unaturlig) maa reent falde bort, naar vi lægge Mærke til at ikke Guderne (som Hr. Prof. B. siger) men kun Thor (hvori Rudbeck har Ret) siges at sætte over Floder, der dog ikke ere tre, men fire. See min fordanskede ældre Edda I, 176. 254. og den yngre oversat af Nyerup, S. 21. Ellers anfører Rudbeck (Atlant II. 622) den Beretning af Plato, at Talus reiste omkring paa Øen Creta, som Lovens Haandhæver, tre Gange om Aaret.

XII) At Bifrost, eller Regnbuen, siges at være Gudernes **Bro**, læse vi rigtig nok i Eddaerne — men at den kaldes **Gudernes Sendebud**, maa vel allene skrives paa Rudbecks og hans Efterfølgeres Regning.

XIII) Einherierne siges, egentlig talt, ikke at myrde hinanden, men deres daglige Kampe maa ansees som de Lystfægtninger, der vare brugelige hos Thracerne. Dette har jeg søgt at vise i Overs. af den ældre Edda I, 16. (hvormed Rettelsen paa Bindets sidste Blad maa jævnføres). — Ellers har man i Norden havt et andet mythisk Sagn om Hedin og Hogne med deres Krigere, som kjæmpede og fældte hinanden om Natten, men hvilede om Dagen.

	T. Baden.	Rudbeck.	
XIV.	Heimdal kaldes den hvide Aſe, ligeſom Mercur har Tilnavn af den hvide Gud.	32. *Sc.* De Heimdalo Asa candido Edd. myth 25. *Gr.* de Mercurio Deo candido Voss idol. 9. c. 21. p. 255. [f. 300]. et Eustat. in Hom. Iliad.	32. W. Heimdalur är den hvita Aas. Gr. Mercur är den hvita Guden.
XV.	Han ſeer Hundrede Mile borte, og det ligeſaa got om Natten, ſom om Dagen. Mercurs Skarpſindighed, var Anledning til dette Paafund.	33. *Sc.* De Heimdalo visus acutissimi Deo, etiam per noctis tenebras omnia cernente. Edd. ibid. *Gr.* de Mercurio perspicacissimo; ex Galeno Lil. Gyr. L. 9. p. 255.	33. W. Heimdalurs ögon ſå ſkarpa at han ſer om Natten. Gr. Mercur hafver de ſkarpaſte ögonen.
XVI.	End er han Gudernes Vægter, ligeſom Mercur.	34. *Sc.* De Heimdalo, Deorum custode Edd. ibid. *Gr.* de Mercurio Deorum custode, ex Phurnuto Lil. Gyr. l. 9. p. 263.	34. W. Heimdalur Gudarnas Wachtare. Gr. Mercur är Gudarnas Wachtare.
XVII.	Hels Bolig har ſtore Gitterporte, ligeſom Plutos Bolig.	39. De Vilii Helii Plutonis portis fenestratis Edd. myth. 4. *Gr.* de portis fenestratis ante puteum Plutonis. Strab L. 13. p. 639.	39. W. Wili Hels grindar. Gr. Bluters brunn med grindar. —
XVIII.	Fablen om Bors Rige, ſom deeltes mellem hans tre Sønner, grunder ſig paa Sagnet om Saturns tre Sønner ſom deelte Faderens Rige mellem ſig.	43. *Sc.* De regno Borei, inter Odinum, Vilium & Vejum, filios ejus tres diviso Edd. Myth. 5. Snorr. p. 3.	43. W. Bores Sönner, Odin, Wile och We ſkifta riket ſin emellan.

XIV-XVI) Til disſe treude, af Rudbeck anſtillede Sammenligninger har jeg citeret i Fordanſkningen af den ældre Edda, I, 218. og viiſt med det ſamme, at de iſær ſynes at pasſe paa begge Guddomme, baade den græſke og den nordiſke, ſom Guder for den ſamme Maaned (der ender med Sommerſolhverv).

XVII) Efter Iliadens 8de Bog, vare Underverdenens Porte af Jern og Kobber. Hels Gitterværk mentes at omgive hendes hele Bolig, ligeſom Nogle udlede Orcus af ἕρκος et Gjærde, Vold, Indhegning; Grækerne, omgave Tartarus med en trefoldig Kobber-Muur.

XVIII) Om Bors Rige taler hverken Edda eller andre vore Oldſkrifter. Derimod omtales han i Eddaerne, ſom Fader til de tre ſkabende Guder. Snorros Ynglingaſaga C. 2. nævner Odins tvende Brødre ſom Statholdere i hans Fraværelſe, ſom engang delte Arven efter ham, da man troede han var død. Ikke desmindre tilſtaaer jeg dog, at nogen Lighed finder Sted mellem disſe forſkjellige Kuld af Broder-Guder; men den møder os ogſaa i næſten alle Folks religieuſe og mythiſke Oldſagn, — ſom f. Ex. Skythernes, Germanernes o. ſ. v.

	T. Baden.	Rudbeck.	
		Gr. De Saturni filiis tribus regnum patris inter se partientibus. Plutarch. de consolat. ad Apollon. p. 120.	Gr. Saturs Sönner de 3 skifta riket sin emellan.
XIX.	Fablen om Njord som boer ved Havet, og Skade som boer paa Trondhjems snefulde Bjerge, grunder sig paa Sagnet om Boreas Havets og Juno de snefulde Bjerges Beherskere.	48. *Sc.* De Niordo maris accola & Scada nivosorum Trymheimii montium incola; Niordi scald. & Edd. myth. 21. *Gr.* De Borea maris & Iunone nivosorum montium dominis Nonn. $\mu\beta$. 470. $\mu\sigma$. v. 105. 115.	48. W. Niord bodde wid Hafvet och Skade uti Trymheims snöuga bergh. Gr. Norder råder öfver Hafvet och Juno regerar på de snöuga Bergen.
XX.	Den om Solen, der opløser Natten og Isen, paa et lignende Sagn hos de Gamle.	51. *Sc.* De sole noctem et Isæum i. e. glaciem liqvefaciente. sol. scald. & Edd. myth. 3. *Gr.* De sole noctem atqve Isæum solvente. Cup. Harp. 114.	51. W. Solen smälter Natten och Jisen. Gr. Solen försmälter Natten och Jisen.
XXI.	Den om Odins tvende Dom afsigende Ravne, paa Fablen om en Øe, hvor Ravne slette Processer.	52. *Sc.* De duobus Odini corvis jus dicendibus Edd. myth 34.	52. W. Othin har two Korpar genom hwilka han alt dömer.

XIX) **Trondhjems** for **Trymheims** er her vel blot en Trykfeil i Hr. Prof. B. Skrift. Paa det første af Rudbeck eiterede Sted i Dionysiaca er Talen ikke om **Boreas**, men om **Beroe**, den af Bacchus elskede Nymphe, som rigtignok der siges at herske over **Havet**, ligesom Juno over det snedækkede Olymp. **Beroe** var af det qvindelige, men **Boreas** og **Njord** af det mandlige Kjøn! Ikke desmindre søger Rudbeck at vise, at **Beroe** er den samme som **Borea**, eller endog som **Boreas** selv, og at denne atter er den nordiske **Bor** eller **Bore**, som her kaldes **Norder**. Atl. I. c. p. 552. o. f. Citatet $\mu\sigma$ kan ikke findes i Digtet, men skal maaske være $\mu\alpha$ hvor Beroes Forhold til Havet ligeledes omtales. I øvrigt vare Boreas og Juno aldrig Ægtefolk, som det fortælles om Njord og Skade. Sammenligningernes Urigtighed er saa meget mere paafaldende, som Boreas mest siges at have opholdt sig paa Bjerge, især Hæmus og Niphas eller Niphates. Derimod finder jeg intet anført i Mytherne om Junos særskilte Herredømme over de snefulde Bjerge, Olympen undtagen.

XX) **At Solen opløser Natten og Isen**, det behøvede vel ikke vore Forfædre at lære af Ægypterne, som ingen Is kjende. Dette anmærker Rudbeck selv i den latinske Original S. 35. Dog udleder han Isis af det nordiske Is II, 451. 509. Ellers forekommer det af Hr. Prof. B. her anførte Sagn aldeles ikke som nogen oldnordisk Mythe. — Hvorpaa Rudbeck ellers har grundet sin Sammenligning i Henseende til de græske Skrifter veed jeg ikke, da jeg ikke kan finde nogen Grund derfor, efter Citatet til **Cupers** Harpocrates, en Bog fra det 17de Aarhundrede.

XXI) At Odins Ravne affige Dom, findes ingensteds fortalt i de nordiske Oldskrifter. Den af Strabo ommeldte Øe, laa ellers i Gallien.

	T. Baden.	Rudbeck.	
		Gr. de insula, in qva corvi lites dirimunt, Strab. lib. 4. p. 198.	Gr. På en ö äre Korpar som döma af alla tråtor.
XXII.	Den om Thors og Gjesten Lokes Bordstrid, paa Fablen om Hercules's og Lepreus's Veddestrid om hvo af begge der kunde æde meest.	54. *Sc.* De Thori Lochiiqve hospitis certamine convivali. Edd. myth 39-41. *Gr.* De Herculis et Lepreæ compotationibus. Ælian. lib. I. C. 24.	54. W. Thor och Utgarda = Loke kämpas at äta och dricka. Gr. Hercul och Leprea kämpas i ätande och drickande.
XXIII.	Den om Dragen Guldets Vogter, paa de Gamles Sagn om Drager som ruge over Guld og Skatte.	57. *Sc.* de Dracone auri custode Edd. myth. 71. *Gr.* de Draconibus auro & thesauris incubantibus, ex Festo Meurs. com. in Lycophr. p. 323.	57. Draken förvarar Gullet. Gr. Drakarna förvare Gullet och skatten.
XXIV.	Den om Afholdenheds Nødvendighed for Hedenfarne som ville vende tilbage til Livet, grunder sig paa Sagnet om Proserpina, som, ranet af Pluto, maatte blive hvor hun var, fordi hun havde spiist nogle Kjerner af et Granatæble.	58. *Sc.* De abstinentia iis necessaria qvi ad campos Elysios delati inde reverti cuperent Glis scald. & Saxo L. 8. C. 51. *Gr.* De abstinentia pari modo apud inferos necessaria. Virg. Georg & Serv. in notis.	58. Ingen må äta af Glisis Waldz Maat, den dådan wil komma. Gr. Den som kommer til de nederste jordenes Wåningar han måtte intet smaka aff dheras Maat.
XXV.	Den om den nye Verden, som frembragtes af Ymers Blod, paa Fablen om den af Giganternes Blod frembragte nye Verden.	64. *Sc.* De mundo novo ex Ymi gigantis cruore producto. Edd. myth. 6. *Gr.* De orbe novo ex sangvine Gigantum condito. Lact. Plac. L. I. Fab. 5. p. 192.	64. W. Af Yme Jotuns Blod bleff en ny Werld skapat. Gr. Aff Jätternas Blod bleff en ny Werld skapat.

XXII) Thor drak uden at kappes med nogen derom, men Loke og Loge indlod sig rigtignok i en Ædestrid, ligesom Hercules og Lepreus. — I Engelland har man i nyere Tider seet adskillige slige Veddemaalskampe, skjønt de neppe skee for at følge de græske Heroers Exempel.

XXIII) Da slige Sagn ere udbredte i hele Asien, saa maa og Chinesere, Inder, Perser o. a. have faaet dem fra Græker og Romere!

XXIV) Her er det Saxo, som man maatte beskylde for at have plyndret Ovid, Virgil og Servius, — hvis man ikke fandt, ved at eftersee Originalen, at Thorkild Adelfar og hans Mænd virkeligen vare levende i Jætternes Lande, hvor Afholdenhed fra Vellyst og Skatte dog var dem nødvendig, hvis de vilde undgaa Døden.

XXV) Efter Eddaerne var det af Ymers Blod, at Hav og Vande bleve skabte. Mythen om Verdenslegemets Skabelse af hans hele Krop, stemmer ellers paa det nøjeste overeens med de indiske. See f. Ex. den sidste Anm. i Nyerups **Wörterbuch der Skandinavischen Mythologie.**

	T. Baden.	Rudbeck.	
XXVI.	Den om Oelvalds Sønner som æde Guld, paa Fablen om Midas's til Guld forvandlede Spiser	66. *Sc.* De Olvaldi filiis auro vescentibus Edd. myth. 54. *Gr.* De Midæ cibis in aurum conversis. Conon N. I. p. 243.	66. W. Olwaldz Sønner åta Gull. Gr. Midas Maat bleff wåndt i Gull.
XXVII.	Den om Freya, som er iklædt snart en grøn, snart en sort, snart en hvid Kjole, paa Fablen om Isis, som snart er grøn, snart sort, snart hvid.	70. *Sc.* De Freja modo viridi, modo atro, modo candido vestimento induta Frej scald. *Gr.* de Iridi modo viridi, modo atra, modo alba. Tert. de Pall.	70. W. Freya byter 3 Gånger Kläder, nu grön, nu swart nu hwit. Gr. Isis er nu grön nu swart nu hwit.
XXVIII	Solen begrædes i fyrretyve Dage ligesom Osiris eller Apis.	71. *Sc.* De illis qvi Asiro sive soli diebus XL. illacrimantur Proc. Goth. l. 2. p. 260. Ol. Magnus. *Gr.* De Osiride sive Api qvem mortales in tenebris fletu dierum XL. colunt Æl. Spart. Adr. Cæs. p. 55. Plin. l. 8. C. 46.	71. W. Asir eller Solen begråtes i 40 Dygn. Gr. Osir. Apis begråtas 40 Dygn i mörkret med rakat Hufvud.
XXIX.	Fortællingen om Odin, som efter at have drukket sig fuld hos Suttung, kastede op og bestemte den opkastede Mjød til alle gode Digteres bestandige Arvelod, er Mage	74. *Sc.* De Odini nectare inebriati vomitu ut et excrementis, qvorum illum Poetæ optimi hæc vero infeliciores linxisse dicebantur Edd. myth. 62.	74. W. Odin drak Suttungamjød och det han kastade up, åte de beste Scalder och Poeter up igen, men dett han gaff nederut, togo alle Bonosar emot.

XXVI) Den yngre Edda fortæller ingenlunde, at Ølvalds Sønner spiste Guld, men blot at de maalte det Guld, som de arvede efter deres Fader, i Mundfuldeviis.

XXVII) Om disse Freyas Paaklædningsmaader tale de nordiske Oldskrifter aldeles intet. Om Frigga, betragtet som Jorden, kunde det snarere tillades en Digter, at bruge slige Talemaader.

XXVIII) Denne Beretning om visse nordiske Folks Sorg over Solens Borteværelse i 40 Dage, hører blot til Grækernes historiske Beretninger om vort Norden, — men findes ingensteds saaledes anført i de eddiske Skrifter. Ellers er det naturligt, at Solens Bortgang i Vintermørket vækker Kummer og Sorg hos Menneskene; — en saadan Bedrøvelse behøvede da vore Forfædre allermindst at hente fra Ægypten.

XXIX) Kunde Hr. Prof. Baden skille den nordiske Mythologie ved Sagnet om Mjødens Opkastelse af Odin, paa Grækernes Bekostning, skete den derved en Tjeneste — men vist er det at Poesien kaldtes Odins Mjød, Drik o. s. v. førend Kristendommen indførtes i Norden, og altsaa rimeligvis førend man her læste Ælian og andre græske Forfattere.

T. Baden.	Rudbeck.	
til Maleren Galatons muntre Indfald at forestille Homer spyende, og de andre Digtere slugende hvad han havde udspyet.	*Gr.* De poetis Homeri vomitis satiatis. Æl. L. 13. C. 22.	Gr. Hwad Homerus kastade up åto de andre Poeter up.
XXX. Fablen om Rotatoskr, som løber op og ned ad Træet Ygdrasil, og søger at sætte Splid mellem Ørnen paa Toppen og Slangen ved Roden af Træet, er grundet paa Phædrus's Fabel om Katten, som i samme Hensigt løber op og ned af Træet mellem Ørnen og Vildbasen.		
XXXI. Sol og Maane ere Sødskende, ligesom i de Gamles Mythologie.		
XXXII. Dagen er en Søn af Natten, som i de Gamles Mythologie, hvor Natten formæler sig med Erebus, Mørkets gamle Sæde, og avler Æther og Dag.		
XXXIII Odin blev Orakel=Gud, for at være den dodonæiske Jupiter Liig.		
XXXIV Garm er Cerberus.		

XXX) Her slipper da Rudbeck indtil videre — og nu maa en phædrisk Fabel forklare Digtningen om Ygdrasill. Ligheden har Hr. Prof. Baden her ellers meget heldig opdaget — men det er bekjendt at slige Fabler stedse vare gjængse blandt alle Jordens Folk, og at de samme fortælles i græske og latinske, som i ældgamle indiske Skrifter. I de sidste forekommer desuden meget som ogsaa staaer i Eddaerne, uden at vi nu kunne nøiagtigen forklare denne Overensstemmelses Aarsager.

XXXI) Dette var jo allerede bemærket strax i Begyndelsen, baade af Baden og Rudbeck. Et saare naturligt Sagn, som ogsaa er gangbart i Grønland (efter Paul Egedes Vidnesbyrd). Grønlænderne skulde dog vel ikke have faaet det fra de Gamles Mythologie?

XXXII) Atter en meget naturlig Mythe! Dens Overensstemmelse med de græske o. fl. er viist af Thorkelin i den ældre Eddas Original=Udgave I. 15. 16. Jfr. min Fordanskning I. 107=108.

XXXIII) Saa skulde altsaa alle de hedenske Folks Orakler være indrettede efter det Dodonæiske? Skulde Hr. Prof. Baden virkelig være uvidende om at de troværdigste Historieskrivere (saavel indenlandske som udenlandske) stemme overens i Beretningerne om den i det gamle Norden saa rodfæstede Tro paa guddommelige Orakelsvar?

XXXIV) Denne Lighed er temmelig i øinefaldende og alle Folk sætte Uhyrer til Helvedes eller Underverdenens Bevogtere. Om Garm og Cerberus handler Rudbeck meget vidtløftig II. 229 o. f.

	T. Baden.	Rudbeck.	
XXXV.	Gial er Styx.		
XXXVI.	Beskrivelsen af Chaos i Voluspa, er en gudsjammerlig Efterligning af Ovids Beskrivelse over samme.		
XXXVII	Ligesaa gudsjammerlig er, selv efter Mallets Dom, Beskrivelsen af Guldalderen i Sammenligning med dens Originaler, som findes hos Virgil, Ovid og andre Digtere.		
XXXVIII	Midgaard er Olymp og af Titaner gjorde man Jøtner.		
XXXIX.	Den vise Fiolner omkom i et Mjød-Fad, ligesom Glaucus, Minos's Søn, i et Honning-Kar.	27. *Sc.* De Fioluero sapiente in vase medonis pereunte Snorr. p. 11. *Gr.* De Glauco Minois filio in mellis dolio exstincto Hygin. Fabul. 136.	27. **W.** Fiolner den kloke drunknar i Mjökare. **Gr.** Minnurs Sön drunknar i Mjökare.
XL.	Om en anden svensk Konge fortælles, at han formedelst Alder og Svaghed, maatte lægges til Brystet igjen, og i Vuggen. Dette	61. *Sc.* De Aunio Titane per ætatem multam ad ubera cunasqve redacto. Snorro p. 19. Auni scald.	61. **W.** Anni Tiodan war så gammal at de motte gifva honom dy genom spennehorn, såsom at ett spät Barn i Waggan.

XXXV) Begge ere rigtig nok Floder i Underverdenen, og disse forekomme naturligviis i Mængde i de fleste Nationers Oldsagn.

XXXVI) De som ikke kunne læse Originalen til Voluspa, vilde behage at eftersee herom min danske Oversættelse l. c. S. 32-33, og de ville vist finde at denne Kritik er i alle Henseender fuldkommen ugrundet..

XXXVII) Atter henviser jeg Læseren til min Fordanskning af Valas Spaadom Str. 7. 8. 19-22. med tilhørende Anmærkninger. — At Virgil og Ovid ere dens Originaler, vil da vel neppe tilstaaes af Nogen som kjender disse Værker. Hvilke de "andre Digtere" ere som her skulle være tagne til Mønstre, er mig rigtig nok ubekjendt.

XXXVIII) Ingen, som kjender det mindste til den nordiske Mythologies ægte Kilder, kan falde paa at sammenligne Midgaard med Olymp, som dog svarer temmelig nøie til det mythiske Asgaard. At de i alle de nordiske Riger udbredte og rodfæstede Meninger om Jotnerne eller Jætterne skulle nedstamme fra Middelalderens Bekjendtskab med Titanerne, er en for mig aldeles ubegribelig Paastand.

XXXIX) See Ynglinga-Saga Cap. 14, hvor dog intet meldes om denne **Kong Fiolners Viisdom**, som saaledes allene bevidnes af de her anførte Sammenlignere.

XL) I Ynglinga-Saga Cap. 29. fortælles blot af det her anførte: at Kong **Ann** blev saa gammel, at han maatte drikke af et saadant Horn, som brugtes til spæde Børn.

T. Baden.	Rudbeck.	
grunder sig paa Sagnet om Tithon Priams Broder, som det samme af samme Aarsag vederfores.	Gr. de Titane Priami fratre ad id ætatis provecto, ut in cunis infantum more obdormiscere necessum haberet. Nat. Comes l. 6. C. 4. p. 371.	Gr. Tiodan Priami broder bleff så gammal at han sofwades i Waggan.

Ved at overveje disse Sammenligninger erfare vi, at nogle af de dertil valgte Myther og Talemaader ere enten tagne fra Naturens Betragtning, eller kunne ansees for at have været almindelige i den gamle Verden. Hertil høre især de følgende I (1) og XXXI, (som i Grunden ere de samme) III (3); XXIII (57) og XXXII *). Beretningen om Solens Begrædelse i 40 Dage af de nordiske Folk, er egentlig et Græsk historisk Sagn. Om de sammenlignede, saavel nordiske som græske Myther og Talemaader, som allene synes at beroe paa Rudbecks Authoritet, henviser jeg til det Foregaaende **). Hvorledes ellers adskillige af de anførte Sammenligninger ere blottede for tilstrækkelig Grund, har jeg søgt at vise i Anmærkningerne. Saaledes indsee vi tydelig nok, at Hr. Prof. **Badens** omhandlede Arbejde, ligesaalidet beviser de nordiske Mythers Oprindelse i Middelalderen fra græske og latinske Skrifter, som **Rudbecks**, i mange Poster ligelydende, Værk beviste de græske og romerske Mythers første Oprindelse fra vore nordiske Forfædre. Ellers nægter jeg aldeles ikke, at nogle af de ved Rudbeck og T. Baden anmærkede Ligheder, samt mange flere, mellem vore Forfædres og Grækernes Myther, virkeligen finde Sted, men om Aarsagerne hertil (forsaavidt de ikke ere, paa forskjellige Steder, tagne af Naturens Betragtning), har jeg allerede forhen saaledes tilkjendegivet min Mening: ***).

"Grækers og Gothers oprindelige Forvandtskab indlyser alt mere og mere, saavel ved Historiens, som ved Sprogenes nøjagtige Undersøgelse. Det behøver derfor neppe at anmærkes, at den Lighed, som jeg her saa tidt har bemærket mellem græske og oldnordiske Læresætninger, Digtninger og Meninger, ingenlunde nedstammer fra Nordboernes Bekjendtskab med græske og romerske Skrifter i Middelalderen. Den hidrører tvertimod fra hine Folks ældste Forbindelser i Landene ved det sorte Hav. Paa den anden Side have Nordboernes gamle Myther fuldt saa stor en Lighed med de asiatiske, og dog er det fuldkommen bevisligt, at man her i Norden ingenlunde kunde indføre sligt i Eddaerne eller Skjaldenes Sange fra persiske eller indiske Skrifter ****). Gjennem Aartusender have saadanne Sagn og Navne, ligesom saa mange fælles Ord af de ældste Sprog, forplantet sig blandt forskjellige, ved uhyre Folkevan-

*) Hertil vilde ogsaa II. (2) og XX (51) høre, hvis de kunde betragtes som nordiske Myther. Sagnene om Underverdenens Udyr og Floder, hvortil XXXIV og XXXV. høre, kunne vel endvidere henføres til denne Klasse.

**) Desuden er Rudbecks Citat til Tzetzes om Apollos og de 12 Guders Dands ved Digternes (?) Kilde (VI. 19.) uefterretteligt; der tales kun om Kilden Callirhoe i Attica, som har 12 Væld eller Udløb. Apoll var desuden selv en af de 12 store Guder. Hr. Prof. Baden maa vel kunne opgive en bedre Kilde, end Rudbeck, til Apolls og de tolv Guders Kildedands; derimod er hans og de 9 Musers Dands ved den kastaliske Digterkilde nokſom bekjendt.

***) I Fortalen til min Fordanskning af den ældre Edda S. XLVIII-IX.

****) "At disse ogsaa i mange Henseender stemme overens med Bibelen, er nu bekjendt nok, uden at de derfor kunne siges at være udskrevne af den hellige Skrift. Det samme kan og med Grund antages om den ældste nordiske Troeslære, der ingenlunde er opdigtet af Middelalderens Munke, efter Nogles hoist urimelige og ubevislige Gisninger. De gjorde sig tvertimod al optænkelig Umage for at udrydde alle Spor af den hedenske Tro."

bringer, fra hinanden bortfjærnede Grene af den samme Hovedstamme. Vi see endnu, at den kristne Lære, skjøndt forkyndt og haandhævet ved strænge Lovbud, gjennem saa mange Aarhundreder, ikke har formaaet at udslette den mangfoldige, paa Edda Læren grundede Overtro, om Jætter, Riser, Vætter, Alfe, Dverge, Diser o. s. v. i de nordiske Lande. Hvormeget stærkere, maatte da ikke slige og andre hedenske Meninger indgroe og forplantes i selve Hedendommen!"

S. 8. af sit omhandlede Skrift kommer Hr. Forf. til at bevise, at Eddas Samler iligemaade har plyndret den hellige Skrift. Ved dette saakaldte Bevis, som ender allerede S. 9. *) vil jeg ikke opholde mig, da det er nu saa almindelig bekjendt, at alle hedenske Folks Læresætninger og Oldsagn, ligne de bibelske i større eller mindre Grad. Jeg henviser herom dem, som ikke ville troe mig, til Bastholms tvende bekjendte Skrifter i vort eget Sprog, nemlig: **Historisk-philosophiske Undersøgelser over de ældste Folkeslægters religiøse og philosophiske Meninger** **) Khavn. 1802. og **Historiske Efterretninger til Kundskab om Mennesket i dets vilde og raa Tilstand**, 4de Deel 1804. End en lærd og nøjagtig Udvikling af de ældste hedenske Dogmers Overeensstemmelse med Bibelen, findes ved Slutningen af Poliers *Mythologie des Indous*. T. 2. 1809. ***) S. 668. o. f.

Jeg undrer mig ellers over, at Hr. Prof. Baden intet Hensyn har taget til den Sammenligning mellem de eddiske og Bibelske Sagn og Læresætninger, samt græsk-romerske Myther, som findes i den grundlærde og skarpsindige Fortale til den ældre Eddas Kjøbenhavnske Udgave 1ste Deel (1787). De berømte Forfattere have rigtignok, havt ganske andre Meninger om Eddalærens Ælde og Oprindelse, end Forfatteren til det nyeste Skrift om den nordiske Mythologies Kilder. See f. Ex. deres Dom om Nødvendigheden af den nordiske, saavelsom den græske Mythologies Studium for alle dem, som ville forstaae de gamle Folks Digtere, Historie og Love (l. c. S. IX.).

I Henseende til nogle flere Yttringer i Skriftet om den nordiske Mythologies Kilder, tager jeg mig endvidere den Frihed at bemærke: —

Til S. 2. Den nordiske Mythologie gjøres ingenlunde ubrugbar for Digter og Kunstner ved at vise dens Oprindelse fra physiske, astronomiske og moralske Allegorier. Ingen Sagkyndig vil nægte at den græske Gudelære har den selvsamme Oprindelse. Dette behøver jeg ingenlunde at bevise. Jeg vil kun anføre Følgende af den med Rette meget yndede og benyttede Moritz: ****)

---

*) Hr. Prof. Baden har ikke havt synderlig Uleilighed med at undersøge eller sammenligne de her anførte Bibelsteder, da de alle findes, i selvsamme Orden, paaberaabte i Mallets *Monumens* p. 120-121. — dog ikke for at udlede Eddasagnerne fra Bibelen, men for at vise deres asiatiske Oprindelse.

**) Her omhandles Skandinavernes religiøse og philosophiske Meninger fra S. 544 til 620 — og udledes deels fra Asien, deels fra Naturens Betragtning, hvorfra man overalt har hentet saa mange mythiske og digteriske Sagn og Talemaader. Jeg hylder den selvsamme Mening om vor Mythologies Oprindelse.

***) Under denne Titel: Conformités entre les apperçus des Payens et les dogmes positifs de nos livres saints, le vieux et le nouveau testament.

****) Götterlehre dritte unveränderte Ausgabe 1804 S. 58. Philologen Creutzers Dom over den nordiske Mythologies Vigtighed for den lærde Oldgrandsker, kan læses i hans **Symbolik und Mythologie der alten Völker, besonders der Griechen**, 2te Ausg. 1819. 1. Th. S. 234 o. f.

"In der Darstellung der alten Götter spielt die Phantasie der Dichter mit lauter grossen Bildern. Es "sind die grossen Erscheinungen der Natur; der Himmel und die Erde, das Meer, die Morgenrö- "the, die Macht der sich empörenden Elemente unter dem Bilde der Titanen, die strahlende Sonne und "der leuchtende Mond, welche alle nur mit wenigen Zugen, als persönliche Wesen dargestellt, in Reihe "und Glied mit stehen, und mehr Stoff für die Dichtkunst als für die bildende Kunst darbieten. Aus dem "Nebel dieser Erscheinungen treten die neuen Göttergestalten im Sonnenglanz hervor." —

At Grækerne ogsaa havde Myther af moralsk Oprindelse, det vise Digtningerne om Nemesis, Themis, Astræa og mangfoldige andre, — som dog ikke have havt nogen skadelig, men tvertimod en gavnlig Indflydelse paa de skjønne dannende Kunster.

Til. S. 9. Om de Hedenfarnes Ophold hos Freya henviser jeg til min Fordanskning af den ældre Edda I D. S. 171. 221. o. f. At Hæner er den enfoldigste af Aserne sees ikke af noget Sted i Eddaerne. — Skulde end vore Forfædre have troet det, var det vel ei saa urimeligt at antage, at Guderne overhoved havde større Forstand end Menneskene i Almindelighed. Næsten overalt hyldede man jo Læren om en guddommelig Inspiration, hvorved visse Mennesker meddeltes overordentlig Visdom. Neppe var ellers den Mythe skjønnere som ommeldes af Horatz (L. I. Od. 18). at Prometheus havde maattet sammensætte Mennesket af Smaadele, afskaarne fra alleslags Dyr, hvorved det f. Ex. undertiden blev rasende som en Løve. Den yngre skjønnere Mythe, der med Rette er bleven roest af Prof. Baden (i Kh. n. Skild. 1820) om Menneskets Skabelse ved Prometheus som en dannende Kunstner, er, efter Millins, Dom aldeles ikke gammel, og grunder sig kun paa artistiske Forestillinger fra det 3de. eller 4de Aarhundrede efter Christus, altsaa fra den Periode da Christendommen indførtes som herskende Religion i det romerskgræske Rige. Hvem her har Ret kan jeg ikke afgjøre. *Non nostrum est tantas componere lites!* — Derimod kan man ikke andet end finde Jupiters Fremfærd mod Prometheus — fordi han havde viist sig som Menneskets Skaber og Velgjører — aldeles afskyelig. De mange forskjellige Myther kappes om at beskrive de Qvaler, som Skaberen maatte lide herfor, paa det allergrusomste, saa at den nordiske Mythologie ikke har noget mere barbarisk at opvise.

Den kritiske Forandring af Hæners Navn til Løter er aldeles ufornøden. I Valas Spaadom (der indeholder Nordens ældste Sagn om Menneskets Skabelse) omtales Hæner og Loder som forskjellige Guder. S. min Fordanskning l. c. S. 37.

Om Freyas Forspand henviser jeg til mine Bemærkninger ved Skriftet om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjønne Kunster S. 12. Da alle Sagkyndige tilstaa Freyas asiatiske Oprindelse, kan Kunstneren, ligesaavel som Digteren, give hende Tiger-Katte til Forspand. Hvad Rovdyrene angaar, saa finder man at Rhea (og undertiden Venus selv) bleve trukne af Løver. Det er jo en sand og skjøn Tanke at selv de vildeste Dyr tæmmes af Elskov. — Svaner opholde sig ellers, efter Edda, i Urdes himmelske Kilde. Jeg indseer ikke noget imod at Freya kunde laane dem til Forspand, med mindre man fandt det anstødeligt at hun deri kom til at ligne Venus, efter Nogles Fremstillingsmaade. Ogsaa see vi af Edda at Freya undertiden benyttede sig af Vinger, for saaledes at gjennemfare Luften. — Ellers kan man vel ikke nægte at det er noget unaturligt, at to Duer allene kunne tjene en Gudinde til Forspand paa hendes Luftreiser *).

Til. S. 11. Om Saxos latinske Oversættelse af Biarkemaal er rigtig, vide vi aldeles ikke. At det ikke er nødvendigt at Kunstneren alletider forestiller Odin som enøjet eller ridende paa en ottefodet Hest, forbeholder jeg

*) Dog er det langt skjønnere end at Venus forestiltes, i visse græske Templer, ridende paa en Buk; — lykkeligvis forkastede de smagfulde Kunstnere denne gamle Afbildningsmaade.

mig at vise ved en bedre Leilighed. Vore Forfædre have aldrig gjort nogen Hest til Bygmester, skiøndt et mythisk Sagn blandt dem vilde, at en Hest var bleven brugt som Lastdyr, ved Opførelsen af Gudernes Borg eller Volde.

Til S. 12. At vore Forfædre troede at der gaves andre Boliger for de Mennesker, som ikke døde for Sværdet, end Hel's eller Helvede, har jeg tilstrækkelig viist i mine førommeldte Bemærkninger S. 19. o. f. Jævnfør den ældre Edda l. c. I, 53. 69

At Nordboen, saa høit op i Tiden, som vor Historie rækker, kjendte Rigdom, er vel aldeles upaatvivleligt; selv Tacitus bevidner dette*). — At han ikke kjendte Dyd! — Skulde vi vel være saa utaknemmelige mod Forfædrene, at vi blindt hen ville hylde en saadan Tanke, mod alle ældre og nyere Beretningers, ja selv den simple Menneskeforstands Medfør. Dog — herom har jeg før skrevet nok ved flere Leiligheder, og jeg behøver vel ikke videre at opholde mig herved.

Baldurs Afbildning "med et straalende Hoved og en stor aaben Mund, som Lysets og Veltalenhedens Gud" — er aldeles ikke bekjendt her i Norden. Kun har Mallet**) talt om et Billede af den celtisk-galliske Gud dom Belenus, af hvem man længe forvarede et saadant Billede paa Slottet Polignac (i Languedoc). "Den kjønne Nordens Apollo" forvandles saaledes i en Hast til en fransk eller celtisk.

Jeg tilstaaer det meget gjerne, at vi kun have saare faa gamle Afbildninger tilbage af de nordiske Hedenoldsguddomme, skjønt nogle slige synes at findes paa Kunstværker fra Romernes Tider, især i Tydskland, Nederlandene og Britannien — ligesom ogsaa enkelte Metal-Idoler, der ansees for germaniske eller nordiske, ere fundne saavel her i Norden som de ommeldte Lande. Ved Kristendommens voldsomme Indførelse i disse Riger bleve alle de større Afgudsbilleder ødelagte. Nogle af de herom handlende Beretninger fra Middelalderen, samt andre Efterretninger som vi have om vore Forfædres Arbeider, der kunne betragtes som Kunstens Værker, har jeg samlet i mine udgivne — vistnok ubilligen mishandlede — Bidrag til nordisk Archæologie, som vare bestemte til at give et noget rigtigere Begreb, end det sædvanlige er, om det gamle Norden i den Henseende, især angaaende Bygninger, Kostume, Sæder, daglig Levemaade o. s. v. Derimod var det ingenlunde min Hensigt ved det ommeldte Skrift at paastaae eller vise at vore Forfædres Kunstflid og Kunstsands kunde sættes ved Siden af Grækernes — eller at hines Værker fortjente at tages til Mønstre fra Kunstsmagens Side. Jeg vilde kun gjøre Kunstnerne bekjendte dermed, for saavidt de derved kunde veiledes til rigtig artistisk Fremstilling af den nordiske Oldtids Scener — samt overhoved erholde nøiere Kundskab om de nordiske Mindesmærker som endnu ere tilbage.

Til S. 13. Den kristne Almues Folketro i vort Norden lige til vore Dage, viser noksom, at den offentlige Folketro engang var grundet paa Eddalæren. Jonge og flere skarpsindige Iagttagere have allerede bemærket dette***). Grækernes ældste Mythologie udtaltes, ligesom vor, i rhapsodiske Viser; — Nordboerne besidde ogsaa en mærkelig episk Digtning, sammensat af slige, i Qvadene om Niflunger og Giukunger. Den samme findes prosaisk udtrykt, men uddraget af gamle Digte, i Volsunga-Saga og Niflunga-Saga. Den yngre Eddas hele Fremstilling af vor Gudelære (hvis Form og Indhold noksom viser at den er en Overlevering fra den hedenske Tid) udgjør

---

*) German. Cap. 44. Est apud illos et opibus honos. Efter Jac. Badens Oversættelse: "Rigdom er ogsaa agtet hos dem."

**) *Monumens de la Mythologie &c.* S. 52.

***) See for Ex. det svenske Tidsskrift Iduuna 8de Hefte 1820, angaaende et mythisk Eddadigt, som lige til vore Dage er, i Form af en Kjæmpevise, sjunget i Sverrig, Norge og Danmark, i disse Rigers forskjellige Almuesprog.

for sig et helt Epos, — hvormed Oehlenschlägers nye Digt af dette Slags (**Nordens Guder**) stemmer overens i Hovedsagen *). Vor Mythologie er i sig selv ligesaa billedlig og af sammeslags Oprindelse som den græske; den har kun havt en ganske anden Skjæbne, da den, medens den blomstrede i Forbindelse med offentlig Folketro, ikke danedes ved høj Kunst og er ikke overleveret os ved artistisk-billedlige Forestillinger. Heraf opstaar Hr. Prof. Badens vigtigste Indvending: "at her især mangler den ved ingen sildigere Kunst erstattelige Grundtypus af Guder og Helte, "som ikkun paa den Tid, da en saadan Mythologie virkelig er i Live, kan fremgaae deraf, at den poetiske Beskuelse "fuldkomment gjennemtrænges med billedlig Fremstillingskraft.„ Jeg mener, at den saaledes formentlig savnede Grundtypus er tilstrækkelig opbevaret for os i de gamle Sagn og Digtninger. Endnu kan dens Beskaffenhed udvikles og forklares af Mythologen, samt fattes af den aandrige Kunstner, som med Liv og Lyst giver sig til at skildre nordiske Guddomme; trods alle de mange Hindringer, som i Førstningen maa møde ved et saa vanskeligt Foretagende.

Hvor tit har ellers ikke Kunstneren hentet sine Emner fra det gamle Testamente, endskjønt det ikke indeholder noget **episk Digt**, og vi ikke besidde nogen **artistiske Forestillinger** fra de gamle Hebræers Tider **)!

Til S. 14. Om **Gjedemelk og Honning**, hvoraf de olympiske Guders Nectar og Ambrosia egentlig bestod ***) — vilde smage den nordiske Kunster bedre, end Odins Gjestebud i Valhalla, hvorved der dog ellers vankede Vin og Mjød, tør jeg rigtignok ikke bestemme. At Hercules og de græske Athleter ellers især yndede Flesk, har jeg vist ved en anden Lejlighed. Selv Romerne vilde ikke have forsmaaet den Valhallske Salighed, da de havde samme Smag som vore nordiske Forfædre, i det deres Hoved-Ret *(caput coenæ)* bestod i Flesk, og det, hos de Formuende, i en hel **Galt** *(animal propter convivia natum)*. Visstnok var et sligt Maaltid at foretrække for de hedenfarne Aanders Lod i Odysseen, da deres kraftløse Skygger maatte ansee lidt Faare- og Bukke-Blod, hvormed Ulysses, efter at have gjort mange Vanskeligheder, endelig tracterede dem, for en stor og sjelden Delicatesse ****).

Da de nordiske Asa-Guder bestyrede **Elementerne og Naturen**, troedes de at herske og leve saalænge **Verden** staar, men da denne tillige meentes engang at skulle forgaa, eller rettere, at fornyes og forynges, efter stor og almindelig Natur-Revolution, — saa maatte ogsaa Elementar-Guderne være den samme Skjæbne underkastede. Dog skulde disse atter oplives paa ny og overtage den nye Verdens Herredømme. See den danske Overs. af den ældre Edda, I, 29. 52. 68. Denne Lære stemmer overeens med de ældste asiatiske Systemer, samt tildeels med Grækers og Romeres egne Meninger. Seneca's lærde Udgiver kjender sikkerligen hans Spaadomme (især i Sørgespillet *Hercules Oetheus* v. 1113 o. f.) om **Himlens Fald og alle Guders Undergang** *****) som (med andre lig-

---

*) Foruden dette episke Digt har den nordiske Mythologie, i den korte Tid som den atter har været nogenlunde bekjendt, fremkaldt adskillige andre, som hos os: Prams **Stærkodder**; i Sverrig: Lings **Gylfe** og **Asarne**; i Engelland: Herberts **Helga** og Lord Drummonds **Odin**.

**) Herved har man ogsaa efterhaanden forædlet de ældre Afbildningsmaader. Saaledes forestilte man Englene først som Vandringsmænd med Stave, Moses med to Horn o. s. v.

***) Efter den interessante Undersøgelse i Afhandlingen om Amalthæa, i det første Hefte af **Böttigers** Tidsskrift af samme Navn 1820. Ellers bevidner dog Homer, at Ambrosia ogsaa tjente til **Føde** for Jupiters **Heste**.

****) Ingen Upartisk, som læser Skildringen over de græske Heltes og Heltinders Tilstand efter Døden, i Odysseens 11te Bog, vil foretrække den homeriske Salighed for den eddiske.

*****) Her heder det blandt andet:

Coeli regia concidens	Atqve omnes pariter Deos
Ortus atqve obitus trahet	Perdet mors aliqva et Chaos.

See endvidere Mallet (l. c. p. 116 o. f.) som ellers her viser denne nordiske Læres Herkomst fra Asien, hvorfra han ogsaa udleder dens Overensstemmelse med Bibelen.

nende Steder af **Sophocles** o. fl.) allerede ere bemærkede og anførte af **Mallet** og **Thorkelin** i deres Sammenligninger mellem denne Scene og de nordiske Guders sidste Kamp. Her har da den græsk-romerske Mythologie, intet at bebreide den nordiske. Hvad **Lokes Forhaanelser** angaaer, saa vare de græske Guder ikke mindre plagede af deres **Momus**, ej at omtale de Skjeldsord og Bebreidelser, som tidt vankede blandt dem selv indbyrdes; men dette var, paa Lokes Trætter nær, sjelden Tilfældet blandt de nordiske.

At Gudernes Dyrkelse var almindelig og offentlig i det hedenske Norden, vises noksom af alle gamle Beretninger. Her, som allevegne, gaves dog enkelte Fritænkere, men de straffedes ikke, uden naar de enten haanede den herskende Tro og dens Guder, eller unddroge sig fra de Afgifter som ydedes til den offentlige Guddyrkelses Vedligeholdelse.

Til S. 15. Ti kouleurte Haandtegninger i Folio, til Evalds Balders Død, forestillende: **Odin**, **Frigga**, **Thor**, **Baldur**, **Hother** og de øvrige i dette Sørgespil handlende Personer, ere mig meddelte af en høi Velynder, som forsikkrer at de ere fra afg. Professor **Abildgaards** Haand. Sligt Costume som her sees, behøvede da de Skuespillere ikke at være bange for, som "vilde see ud som Mennesker, ikke som Varulve." Disse Tegninger vise ellers, at Abildgaard virkelig har **tænkt** over den nordiske Mythologie. I hans Ungdomstid var denne næsten ubekjendt, — noget mere kjendtes den i hans sidste Dage, men Erfaringen viser overalt, at en aldrende Mand, som har bragt det vidt i et vist Fag af Kunst eller Videnskab, sjelden forlader den Bane hvorpaa han allerede har gjort udmærkede Fremskridt, for at betræde nye og ubekjendte Veje, hvor mange og svære Hindringer skulle ryddes af Vejen, førend det ønskede Maal kan naaes.

Til S. 16. De nordiske Guder vise sig ikke som fattige paa Attributer, naar man først kjender dem rigtig. Her tilstaaer Forf. hvad der ellers er noksom bekjendt, at Gudernes Afbildninger vare saare ufuldkomne blandt de ældste Grækere, og at de først fik høit Kunstværd ved de Idealer, som skabtes af **Phidias** og andre store Kunstnere. Det er netop fra Artisterne, at den nordiske Mythologie maa vente de afgjørende Beviser for sin Brugbarhed for de skjønne Kunster *) og dette kan endnu skee, da vor gamle Gudelære er grundet paa Naturens Betragtning, saavel i Tid, som i Rum. Skulde den nordiske Mythologie **forbydes** Kunstneren, efter min Vederparts ensidige Forslag, maatte tillige al Allegorie forbydes ham. **De skjønne Kunster** burde dog regnes til de frie *(artes liberales)* uden at nogen Usurpator af Smagens Herredømme skulde kunne ophæve den gyldne horatziske Regel:

Pictoribus atqve poetis
Qvidlibet audendi semper fuit æqva potestas. —

S. 16. hedder det: "Nordens Guder skal og være fattige paa Attributer. **Det hører** jeg af Kunstnere" o. s. v. Men derimod strax efter S. 17. "Den nordiske Mythologies Attributer, **de være faae eller mange**, "ere intet betydende eller slette" (!!) Forf. dømmer altsaa her, efter hans egen Tilstaaelse, om Noget som han ikke kjender. "At Odin er et Spøgelse, som viger for Hanegal," findes visstnok ikke i de ægte Kilder. Fra ham sagdes dog de nordiske Fyrster (Stammefædrene til vor nu regjerende Kongeslægt) at nedstamme, og den første Skaal ved deres festlige Gilder blev **uddrukket** "til Odins Ære, for Konningens Held og Sejer." Himmel- og Sejers-Guden sagdes at være Kongernes Fader og Beskytter, saavel hos Græker som hos Skandinaver. At **Freya** var styg eller mere berygtet end Venus, have vi aldeles ingen Grund til at troe. Efter Mythographernes Skildringer have vi langt større Anledning til at foragte **Juno** end **Frigga**, hvem Odin aldrig nødtes til at tugte paa den Maade, som Jupiter brugte mod sin høje Gemahlinde, nemlig: at hænge hende ved Haarene ned fra Himmelen, med lænkede

---

*) Dette er vel tildels allerede skeet, især i Sverrig — men Bedømmelsen af de der præsterede Kunstværker af dette Slags, maa jeg henstille til Kyndiges Afgjørelse.

Hænder og et Par Ambolte ved Benene *). En værdig Stilling for den høieste Gudinde, "under hvis Træk Aldersdommen ofte forestilte Keiserinder"! Selv forskaffede hun sig Revanche, ved at plage sin Ægtemands Dulcineer med alle optænkelige Pinsler. Snart forestilles hun lumsk som en Ræv, snart skraaler hun som Stentor; — men dog vidste Digteren og Kunstneren at give hende et guddommeligt og majestætisk Udseende. Naar Jupiter saaledes kalder Juno uforbederlig (ἀμήχανος) saa beviser dette intet mere mod hendes idealske Afbildningers Rigtighed, end det Indfald, at vor Forf. (S. 18.) kalder de nordiske Guder uforbederlige, kan ansees for at være andet, end et intetsigende Magtsprog. Ej heller beviser det mere, at han (S. 17.) kalder Frigga en Hex, end naar Juno, hos Homer, skjelder Diana ud for en Tæve.

Til S. 18. De nordiske Sagn og Digte skildre ikke vore Guddomme mere "som Nisser, Trolde og Tusindkonstnere" end det samme er Tilfældet med de græske og romerske. Den blotte Opregnelse af Jupiters Kjærligheds-Affairer, kan overbevise os derom. Snart lader han sig varme i Junos Skjød som en forfrossen Gjøg, snart nedstiger han til Danae som en Guld-Regn, snart bortfører han Europa i Skikkelse af en Tyr, snart lister han sig til den skjønne Clitore, under Skikkelse af en Myre ꝛc. ꝛc.

Ogsaa de nordiske Guder siges at have gjæstet Jorden. Odin viste sig tit for sine Yndlinge i menneskelig Skikkelse, for at undervise dem i Krigskunsten og derved tilvende dem Sejer. De mythiske Beretninger om hans og de øvrige Asaguders Aabenbarelser her paa Jorden, ere knyttede til de nordiske Rigers ældste Historie, til Sagnene om Folkenes første Oprindelse og Kultur. Han siges at have givet Menneskene Forstand og Digteraand, lært dem Runer, Krigskunst o. s. v., at have først givet Norden Love, indført Templer, Gudsdyrkelse, Øvrigheder o. s. v.

"Thor" siger Forf. "reiste ogsaa, men til hvad Nytte?" Herpaa svarer han ikke, men Svaret er meget let. For at udrydde de onde Væsener som plagede Menneskene. Herfra det bekjendte (kun lidet forandrede) Ordsprog: "Var ikke Torden, lagde Trolde Verden øde." Han reiste da nok til større Nytte end Io (S. 20.) som foer Landene omkring i Skikkelse af en rasende Ko, efter den Koøjede Junos høje Befaling.

Til S. 19. Den nordiske Mythologie indeholder rigtignok enkelte obscoene Sagn og Udtryk; — men i Antal og Drøjde forslaa de intet mod dem, der findes i den græske, f. Ex. det bekjendte om Venus's Herkomst fra Saturns. . . — Fablerne om Pasiphae o. s. v. **) — ej at omtale Priaps- og Phallus-Dyrkelsen, de vilde bacchanalske Scener, m. m. som dog udsprang fra Mythologien. Digtningen om Thors Kamp med den store Slange, har aldeles ikke nogen større Lighed med den om Hercules og den lernæiske Hydra, end de persiske, indiske og mange flere Folks ældgamle Fortællinger, om Guders og Heroers Strid med slige mythiske Slanger.

Til S. 20-21. At de nordiske Guder og Helte ogsaa ansaaes for Nationernes Stiftere og Velgjørere (indtil Kristendommens Indførelse her forandrede slige Anskuelser, ligesaavel som i de sydlige Lande) er indlysende nok for enhver Sagkyndig.

Skjold stiftede saaledes Thronen i Lejre; Dan det danske Rige, som ansees for at være et af de ældste i Europa; — endnu bærer vor Kongestamme Navnet Skjoldunger, som et Minde om vor mythiske Tidsalder.

---

*) See Iliadens 15de Bog — hvor Jupiter saa at sige spiller Bolt med de øvrige olympiske Guddomme, ved at smide dem ned til Jorden. Hin Fremgangsmaade vilde ei heller have svaret til Nordboernes sædvanlige Behandling af det smukke Kjøn, som er saa ypperlig fremstilt i Engelstofts Skrift om Qvindekjønnets huslige og borgerlige Kaar hos Skandinaverne før Kristendommens Indførelse 1799.

**) Disse kunne rigtig nok siges at være "lumpne og kladdervorne" og lade sig ikke oversætte for dannede Læsere. Rigtig nok tænkte de gamle Folk overhoved anderledes end vi, med Hensyn til slige Myther.

Hvem kjender ellers ikke **Frode den Fredegode**, den ædle **Rolf Krake**, sin Tids meest berømte Fyrste i Norden, og hvo kan opregne alle de store glimrende Navne, som stedse ville bevares i kjærlig Erindring af enhver Dansk, som ikke er ligegyldig for sit Fædrelands Hæder og Held!

Det er aldeles ikke mere vist, at det **ioniske Hav**, (som ellers vedkommer os saare lidet) har sit Navn af hin æventyrlige **Jo**, end at **Odense** har sit Navn af **Odin**. Begge Navne ere lige mythiske. Angaaende flere Steder og Gjenstande, opkaldte efter Nordens gamle Guder, henviser jeg til mine Bemærkninger ved Skriftet: **om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skjønne Kunster.**

Rigtignok maa **Mercur** ansees for den slebneste af alle Guder, som "den store Gud for Tyveriet" — og dog tillægger **Lucian** ham meget lave Forretninger, f. Ex., at feje hver Morgen Gudernes Spisestue, varte op ved Bordet m. m. Maaske han opfandt **Slibestenen**, for at Bordknivene stedse skulde befindes at være upaaklagelig skarpe. Saaledes kan Mercur da endvidere ansees for alle Lakejers og Opvarteres Patron.

At vore Forfædre hverken vare **Samojeder** eller **Algonqviner** *) det er nu vel alle selvtænkende Kunstnere tilstrækkelig bekjendt. Forlange de "Gjenstande som berøre dem selv," saa omfatter Nordens Mythologie den hele Natur i Tid og i Rum. Dens **Kjæmpekrig** vedkommer os egentligen nærmere end den, som beskrives af den græske, med dens hundredarmede, hundredhovedede, tusendhaandende, enøjede, slangefoddede, ildsprudende **) Titaner, Cykloper og Giganter. Det være ellers langt fra mig, at miskjende alle de herlige, næsten utallige Emner, som tilbydes Kunstneren af den græske Mythologie, især da de Gamles Kunstværker stedse blive ham de lærerigste Mønstre og tillige de vigtigste for en fuldkommen Uddannelse af Kunstsands og Smag. Jeg har kun vist ved faa Exempler ***) af meget mange, at denne Gudelære ogsaa, ligesaavel som den nordiske, har sin Skyggeside, og lider af de samme Svagheder ****).

---

*) Over slige upassende Sammenligninger mellem de Vilde, og Folk som nu staae paa samme Kulturtrin med vore hedenske og nykristnede Forfædre, have Adskillige klaget. Saaledes f. Ex. Franskmanden *Vialla de Sommieres* i hans Reise til Montenegro (s. Etnograph. Archiv 12 B. 1 H. 1821). "Man er endog gaaet saavidt at sammenligne **Montenegrinerne** med **Hottentotterne**; vist nok er det at de have alle Feil som hidrøre fra en "ufuldkommen Civilisation, men derimod ogsaa alle de Dyder som tilhøre den ufordærvede Natur. Man har "drevet Spot med deres Gang, deres Sange, deres sædvanlige Levemaade, ja selv deres **Sprog**, **dette heroiske Sprog**, som man ikke forstod og derfor ikke vidste at skatte, — ligesom og deres Fordomme, Vildfarelser og Overtro, fordi alt sligt er anderledes beskaffent hos os. Fordi de, i Overensstemmelse med Menneskets "Natur, ikke lettelig tilgive Fornærmelser, **har man udgivet dem for Vilde og Barbarer.** I, som have "opirret Folket ved voldsomme og tyranniske Handlinger, beskylder det nu for **Vildhed**; fordi det ikke lod sig "taalmodig slagte af eders Soldater, ikke lod sig rolig udsue af eders fiskaliske Agenter, **derfor er det et barbarisk Folk.**" Vistnok var det tildels af samme Aarsager at Frankerne, som havde undertvunget Saxerne, under det Paaskud at ville omvende dem, men ikke kunde faa saa lettelig Bugt med vore Forfædre, gave dem Navn af **Barbarer**; en Titel som Munkene da naturligviis tillagde alle **Hedninger**.

) Dog vil Hr. Prof. Baden at den græske Mythologie, og især dens Kjæmpekrig overalt er tiltrækkende ved Billedernes **Høihed og Andighed. De gamle Kunstnere havde vel ikke færre Hindringer at bestride, end de have, som nu ville bearbeide nordiske Myther, men de overvandt dem dog endeligen lykkelig og vel, til vor store Forundring. Dette skete, dels fordi de ikke søgte at fremstille billedligen de Myther som vare aldeles uskikkede dertil, dels ved at give andre, fra Fabellæren hentede, bizarre Emner et zirligt og tækkeligt Udseende.

***) Saavel her som i mine **Bemærkninger**. Jfr. Kiøbenhavns nyeste Skilderie for 1820. No. 98, 101 og 105.

****) Saaledes dømte ogsaa Mændene **Luxdorph**, **Suhm**, **Abraham Kall**, **Skule Thorlacius** og **Jacob Baden**. De fandt at enhver Mythologie indeholdt Væv og Urimeligheder, samt at selv Grækernes og Romernes Myther,

Det er sandt at de eddiske Beskrivelser over **Gudernes Bygninger** maa forekomme os at være overdrevne med Hensyn til den derved anbragte Overflødighed af **Guld** og **Sølv**. *) Oprindelsen hertil er dog ægte, mythisk, da **Himlens Lys** i den graa Oldtid sammenlignedes med disse Metallers Glands. Saaledes gave de sydlige Folk Solen **Guldet**, Maanen **Sølvet** o. s. v. Derfor har Apoll Guldhaar, gyldent Koggerbaand, gyldne Pile, en gylden Stav; Homers Minerva har en saa stor **Guldhjelm**, at den vilde have forslaaet for **Hundrede store Stæders Krigere tilsammen**. Neptuns **Bolig** var endog af **Guld**. Det var naturligt at man tænkte sig de himmelske Steder og Gudeborge som glimrende. Dette finde vi og at have været tilfældet i Orienten, hvor man man endog tildels opførte dem af Ædelstene. — Gudebjerget Olymp skildres ogsaa af **Homer** som **glandsende**. Ellers er hans Beskrivelse over Gudernes Slotte aldeles ikke tiltrækkende. Deres Raadsforsamlinger holdes mest paa hint snedækkede Bjergs Toppe. Dog have Gudernes Vaaninger **glandsende Døre**; selv **Vognskurenes Vægge** ere glandsende. Ellers var Gudernes Hovedslot af **Kobber** efter Odysseens 8de Bog. Helvedes Mure vare ligeledes af **Kobber**. Det var ogsaa Smeden **Vulkan**, som siges at have opført Gudernes Vaaninger — og de synes saaledes at maatte have lignet Alcinous's Slot, som beskrives i det nysnævnte Heltedigts 7de Bog: Indvendig var der en Glands som af Sol og Maane. Væggene var allevegne overtrukne med Malm, Dørrene med Guld; Dørposterne vare af Sølv, Dørtærsklerne af Kobber; Dørene havde Haandgreb af Guld; udvendig saaes Rækker af gyldne Hunde, indvendig af gyldne Drenge o. s. v. Disse Beskrivelser røbe en høj Alderdom. Kunstneren behøver dog ligesaalidet nu at rette sig efter dem som de homeriske (i Iliadens 8de Bog) at Jupiter klædte sig i **Guld**; at hans Pidsk eller Svøbe var af **Guld**; at hans **Heste** havde **gyldne Manker** og **Metalfødder**; eller den (i 1ste Bog): at Thetis har **Sølverfødder** o. s. v. Ej heller behøver den nordiske Kunstner at holde sig bogstavelig til Eddadigtenes Beskrivelser over Gudernes **gyldne** Slotte, da dette Digter-Udtryk kun korteligen antyder overordentlig Pragt og Skjønhed. Vi sige endnu **gyldne Tider**, **gyldne Sandheder** o. s. v. i lignende Hensigt. —

Sligt berettigede da ikke **Schlözer** **) eller de øvrige (S. 24) nævnte enkelte Tydskere til at forkaste eller haane Eddaerne. De kunde jo heller ikke engang læse dem! — Vor Forf. synes ikke at kjende dem bedre. — I det mindste citerer han til Udlændingen Mallets Dom fra 1756 angaaende Beskaffenheden af (den yngre) Eddas 2den Deel — ligesom man siden ikke havde faaet nogen Udgave eller nogen paalideligere Bedømmelse deraf ved sagkyndige Forfattere.

---

som forlyste os saa meget, dog tildels ere saa kaa og smagløse som det vel kan tænkes; ogsaa erklære de denne Mythologie for størstendels at være af fremmed Oprindelse. Man læse deres egne Ord (l. c. S. IX) Nugatur & scurratur omnis mythologia; nil mirum igitur si idem borealis faciat. Divinis Græcorum & Romanorum fabulis, qvibus tantopere delectamur, qvid insulsius aut magis crudum cogitari dicive potuit. Neqvid de eo dicamus qvod Mythologiæ Græcanicæ origo tota fere sit exotica &c.

*) Ogsaa ere de undertiden hentede fra Naturens Betragtning paa andre Maader.

) Forf. siger S. 25. at Schlözer kalder Edda forskaaren, med samme Ret, som han selv har givet denne Titel til Kratzenstein-Stubs **Hother. De som finde dette Malerie at være **skjønt** (en Forbrydelse, som ogsaa jeg har gjort mig skyldig i) erklæres at være "saadanne Kjendere, som den, hvem Apelles bragte til Taushed, ved at "sige ham, at Drengene som reve Farver, loe af hans Snak." Jeg maa da spørge: Har ikke vort Kunst-Akademie, ved at antage hint Malerie som et Medlems Receptionsstykke, ogsaa fundet det skjønt? — eller bør det da herfor udsættes for Spot af **Drengene som rive Farver**, af dets egen Sekretær? Dog — dette kan ikke opvække større Forundring, end hans gjentagne heftige Udfald mod den nordiske Mythologies Foredrag ved Akademiet, som dog flere Gange er paabudet af Kongen Selv!

Til S. 27/28. Oldtidens Nordboer klædte sig ikke alle i Huder eller i Vadmel og andet grovt Tøj. At Trælle, Vornede og andre Fattigfolk gjorde det, var naturligt og vil vel stedse blive Tilfældet. Den rige og fornemme Nordbo yndede stedse prægtige Dragter, ved højtidelige Lejligheder. Ved Badning, Svømning o. s. v. maatte dog Nøgenheden foretrækkes. Gudernes Opholdssteder mentes ellers at være saa lyse og varme, at de ikke behøvede at fryse (hvis Guder ellers kan lide af Kulde) skjønt de ikke vare tilhyllede af Klæder og Pelsværk. —

Skulde vore Kunstnere stedse indskrænke sig til det græske Kostume, saa maatte de aldeles ikke befatte sig med Scener af Fædrelandets Historie; — saa vilde det være unyttigt for dem at vælge deres Emmer af Mallings store og gode Handlinger eller andre lignende Værker *). Beskjæftigelse med dem vilde dog vistnok især høre til "det Sandes, det Skjønnes og det Stores Betragtning" ja, være det beste Middel til at gjøre Kunsterne frugtbringende for Borgerens patriotiske Dannelse, ved at indgyde ham Agtelse for Forfædrene, med Lysten til at efterligne deres ædle Daad og den Kjærlighed til Fædrenelandet, hvorpaa dets Tilværelse beroer. —

Hvi forbyder man ellers at "skumle over Grækernes heroiske Tider" — naar man selv bruger en endværre Fremgangs-Maade mod vore egne? Bør ikke ethvert Folk vise Agtelse og Opmærksomhed for sine egne ældste Mindesmærker? Hvad skal man sige om dem, som kun haane og nedrive disse, og alt hvad der var vore Oldefædre helligt, ved blindt hen at ophøie det Fremmede? — Endnu kan man f. Ex. svare de eddiske Skrifters Forfølgere med Cleffels Ord fra Aaret 1738 **).

"Vel veed jeg, at der herom gives forskjellige Domme, da Nogle vise dem vedbørlig Agtelse, men Andre derimod forkaste dem ganske, som opfyldte med Fabler. Disse bestaae mest af dem, som ikke besidde saa megen Dømmekraft, at de kunde befatte sig med slige gamle Sager, men dog strax forkaste det, hvad de hverken have læst eller seet, paa det at de ikke skulde nødes til at tilstaa deres Uvidenhed, saa at man paa dem kan anvende Ordsproget: *Ars non habet osorem nisi ignorantem.* Andre derimod finde intet behageligt eller smukt, som ikke er udsprunget fra en græsk eller romersk Hjerne; de Øvrige ansee de for Tosser og ville heller troe Ovids Eventyr, end Andres sandfærdige Beretninger. Da detslags Folk beherskes af indgroede Fordomme, og de dog paatage sig at maale alskens Oldsager med selvsamme Maalestok, saa vilde det være unyttigt at spilde Tiden med at gjendrive deres Paastande" ***).

---

*) Ei heller kunde de da vælges af den nyere Historie overhoved.

**) I hans *Antiqvitates Germanorum* S. 460.

***) Originalens egne Ord lyde saaledes: "Scio eqvidem de iis varia variorum judicia esse, dum alii ea, qvo decet, loco collocant, alii contra omnia ea, ut fabulis scatentia, penitus rejiciant, sed hi plerumqve sunt ii, qvi cum judicio non polleant tantum, ut antiqvis rebus se immiscere possint, qvæ nec tota lecta nec visa statim rejiciant, ne ignorantiam suam fateri cogantur, adeo ut vere in eos qvadret, qvod dicitur: ars non habet osorem nisi ignorantem. Aliis contra nihil gratum, nihil pulchrum est, nisi qvod a Græco Romanoqve ingenio profectum; reliqvos pro bardis habent, et Ovidii fabulis potius qvam veris aliorum relationibus, fidem habere mallent, apud qvos cum præconcepta opinio multum valeat, et uno eodemqve modulo omnia veterum metiri sustineant, sic inutile esset tempus in refellendis iis consumere.

100363392 - 7

100362830 - X

